

**TURUN
YLIOPISTO**
Oikeustieteellinen
tiedekunta

Nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuuleminen esitutkinnassa

Sekä raiskausmyytit hidasteena oikeuden toteutumiselle

Nuoret, kontrolli ja rikosoikeusjärjestelmä OT00BE32

ON-työ

Laatija:

Ada Koivumäki

13.12.2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

ON-työ

Oppiaine: Oikeustiede

Tekijä: Ada Koivumäki

Otsikko: Nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuuleminen esitutkinnassa sekä raiskausmyytit hidasteena oikeuden toteutumiseksi

Ohjaaja: Helena Huhta

Sivumäärä: X + 23 sivua

Päivämäärä: 13.12.2025

Tässä tutkielmassa tarkastellaan nuorten seksuaalirikosten uhrin kuulemista esitutkinnassa, sekä kuulemiskokemusta nuoren näkökulmasta. Tutkielmassa kiinnitetään huomiota myös yhteiskunnallisessa keskustelussa vallitseviin seksuaalirikoksiin liitettyihin stereotypioihin ja raiskausmyynteihin ja siihen, miten ne linkittyvät ilmoitusalttiuteen, poliisin ennakkoluuloihin ja uhrin näkemykseen itsestään uhrina.

Työn tavoitteena on selvittää, miten nuoren, alaikäisen seksuaalirikoksen uhrin kuulemista säädellään lainsäädännöllä ja muilla ohjeilla, ja miten kuulemiseen liittyvät erityispiirteet näkyvät ja otetaan huomioon. Pyrkimyksenä on myös tarkastella seksuaalirikoksista käytävää keskustelua värittäviä stereotypioita ja oletuksia, ja selvittää, mikä niiden rooli on seksuaalirikosten tutkinnassa ja uhrin ajattelumaailmassa heidän käsitellessään itselleen tapahtunutta rikosta.

Tutkielmassa käytetty menetelmä on kirjallisuuskatsaus, ja teoreettinen viitekehys muodostuu ideaaliuhriteoriasta, johon liittyvät olennaisesti raiskausmyytit, ja prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden teoriasta. Oikeudellinen viitekehys perustuu esitutkintalakiin.

Tulosten perusteella voidaan huomata, että nuoren seksuaalirikoksen kuulemiseen sisältyy ikätasolle ja rikostyyppille ominaisia erityispiirteitä, jotka tulee huomioida eettisen ja tarkoituksenmukaisen kuulemisen toteutumiseen. Huomionarvoista on myös, ettei nuoren kuulemisessa voi käyttää samoja menetelmiä kuin lapsen kuulemisessa. Ajatus ideaaliuhrista ja sen ympärillä vaikuttavat syyllistävät myytit näkyvät uhrin kokemuksissa lisäten häpeää ja nostaten ilmoituskynnystä, sekä ne voivat vaikuttaa myös poliisin ajatteluun. Negatiivinen poliisikokemus sekä laskee uhrin luottamusta poliisiin että vaikuttaa uhrin hyvinvointiin, ja voi jopa saada uhrin keskeyttämään rikosprosessin.

Totesin tarpeen jatkotutkimukselle, joka keskittyisi nuoren seksuaalirikoksen uhrin näkökulmaan kuulemistilanteesta ja siitä, millainen kokemus kuulemistilanteesta jäi.

Avainsanat: nuori, seksuaalirikokset, kuuleminen, esitutkinta, asianomistaja, uhri

Sisällys

Nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuuleminen esitutkinnassa	I
Lähteet.....	VI
Lyhenteet	IX
Liitteet.....	X
1 Johdanto	1
1.1 Tausta ja aiheen rajausta	1
1.2 Tutkimuskysymykset, metodi, rajausta ja rakenne	2
1.3 Oikeudellinen ja teoreettinen viitekehys	3
2 Miten yhteiskunnallinen keskustelu, kulttuuri ja muut tekijät muovaavat nuoren suhtautumista seksuaalirikoksiin?	5
2.1 Mistä seksuaalirikoksiin liitetyt mielikuvat tulevat?	5
2.2 Uhrin syyllistäminen ja varoittavat esimerkit.....	6
3 Nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuuleminen erityispiirteineen	9
3.1 Sääntely	9
3.2 Muut ohjeistukset nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuulemisessa.....	9
3.3 Nuori ikä erityispiirteenä kuulemisessa	11
3.4 Poliisin mahdolliset ennakkoluulot kuulemistilanteessa	13
4 Seksuaalirikoksen uhrin kuulemiskokemuksen vaikutukset.....	16
4.1 Kuulemiskokemuksen vaikutukset uhrin hyvinvointiin sekä poliisiluottamukseen.....	16
4.2 Ilmoitusalttius ja siihen vaikuttavat tekijät	18
5 Lopuksi	21
5.1 Johtopäätökset.....	21
5.2 Jatkotutkimussuunnitelma	22
Liite 1.....	23

Lähteet

Kirjallisuus

- Alaattinoğlu, Daniela – Kainulainen, Heini – Niemi, Johanna, Raiskausrikosten eteneminen rikosprosessissa. Oikeustieteellisen tiedekunnan tutkimusraportteja ja katsauksia. Turun yliopisto 1/2020.
- Bennet, Sarah – Hine, Lorelei – Mazerolle, Lorraine, Procedural Justice. Oxford Bibliographies 2018.
- Christie, Nils, The Ideal Victim s. 17 - 30 teoksessa Fattah, Ezzat, From Crime Policy to Victim Policy - Reorienting the Justice System. 1986
- Deck, Sarah – Quas, Jodi – Powell, Martine, Unique Considerations for Forensic Interviews With Adolescents: An Exploration of Expert Interviewers' Perspectives. *Child Maltreatment* 30, no. 2 (2025): 229–41.
- FRA, EIGE, Eurostat (2024), EU gender-based violence survey – Key results. Experiences of women in the EU-27, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Greeson, Megan - Campbell, Rebecca, Fehler-Cabral, Giannina, Cold or Caring? Adolescent Sexual Assault Victims' Perceptions of Their Interactions With The Police, *Violence and Victims*, no. 4, 2014.
- Hermanson, Elina – Sajaniemi, Nina, Nuoruuden kehitys - Mitä tapahtuu pinnan alla? Lääketieteellinen aikakauskirja *Duodecim* 2018.
- Hohl, Katrin – Jackson, Jonathan - Bradford, Ben, Relational In/Justice Journeys: Revising Procedural Justice Theory Through An Analysis of Rape and Sexual Assault Victims' Experiences of Police Investigations. *The British Journal of Criminology* 2025, 65, s. 1141–1161.
- Hohl, Katrin – Reid, Abigale-Kate – Molisso, Sarah – Pullerits, Merili. Rape and Sexual Assault Survivors' Experience of the Police in England and Wales. Survey Report I: January–June 2023. City, University of London, 2023.
- Honkatukia, Päivi, "Ei kai se mitään tarkoittanut" – tyttöjen tulkintoja kokemastaan sukupuolisesta ahdistelusta. *Sosiaalipedagogiikka* 2001, 2(1), s. 55–64.
- Isotalo, Anu, Poliisien tulkintoja suostumuksesta ja seksuaaliväkivallasta nuorten seurustelusuhteissa. *Janus* 30 (3) 2022, s. 269–288.

- Kainulainen, Heini, Raiskaus – myyttejä ja todellisuutta, Osa 3 Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö teoksessa Niemi, Johanna (toim.) – Kainulainen, Heini (toim.) – Honkatukia, Päivi (toim.) – Hautanen, Teija, Sukupuolistunut väkivalta: oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere, Vastapaino 2017.
- Lahtinen, Hanna-Mari, Child abuse disclosure: from the perspectives of children to influencing attitudes and beliefs held by interviewers. Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto 2022.
- Luotonen, Marko – Marjamaa, Petri – Forss, Marko, Poliisin näkyvä toiminta sosiaalisessa mediassa. No. 2, Poliisihallituksen julkaisusarja 2012.
- Rantaeskola, Satu – Kaunisto, Jasmin, Seksuaalirikosten tutkinta. Edita 2024.
- Scott, David, Foreword: thinking beyond the ideal teoksessa Duggan, Marian (toim.), Revisiting the 'Ideal Victim': Developments in Critical Victimology. 2018.
- Suonpää, Karoliina – Raeste, Anna – Saartenoja, Kaisla, Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Katsauksia 64/2024, Helsingin yliopisto 2024.
- Viini, Minttu – Puu Oksanen, Pia, Asenne esiin! Suostumuksen ymmärrys ja luottamus viranomaisiin Suomessa. Amnesty International Suomen osasto 2025.
- Vuorensyrjä, Matti – Rauta, Jenita – Salmi, Aino – Koivula, Johanna – von Bell, Aku – Ollila, Pauli, Poliisibarometri 2024. Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Sisäministeriön julkaisuja 2025:11.

Medialähteet

- Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/19. Viitattu 3.12.2025. Saatavilla: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Kouluterveyskysely 2023: kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän kokemukset. Rikoksentorjunta. Haaste. 6.3.2024. Saatavilla: https://rikoksentorjunta.fi/-/haaste-1-24-kouluterveyskysely-2023-kiusaamisen-vakivallan-ja-hairinnan-kokemukset?utm_source=chatgpt.com

Lahtinen, Linda, Teinitytön raiskannut ja kuristanut mies kiistää surma-aiheet:

“Raivostuin siinä ihan täysin”. Helsingin Sanomat, 5.6.2025. Viitattu 2.12.2025.

Saatavilla: <https://www.hs.fi/alueet/art-2000011277192.html>

Tauriainen, Riika, Sinulle on postia. Iltasanomat, 24.2.2024. Viitattu 9.12.2025.

Saatavilla: <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/5f369b6b-ae72-455e-bd1c-13f17bcbbfe9>

UN Women Suomi ja Innes-Stubb, Suzanne – Nivukoski, Adina, Näkökulma: Suomi on Euroopan vaarallisimpia maita naisille – keskustelu väkivallasta on tuotava ajan tasalle. UN Women Suomen verkkosivut, 24.11.2025. Viitattu 28.11.2025.

Saatavilla: <https://unwomen.fi/uutiset/nakokulma-suomi-on-euroopan-vaarallisimpia-maita-naisille-keskustelu-vakivallasta-on-tuotava-ajan-tasalle/>

Lyhenteet

ETL	esitutkintalaki (805/2011)
EU	Euroopan Unioni
HE	hallituksen esitys
NICHD	The National Institute of Child Health and Human Development

Liitteet

Liite 1. Seminaarityön laajennus

1 Johdanto

1.1 Tausta ja aiheen rajaus

Kirjoittamishetkellä UN Women Suomella on meneillään Oranssit päivät -kampanja, jossa tuodaan esille naisiin kohdistuvan väkivallan ongelmaa EU-alueella ja Suomessa.¹ Euroopan Unionin perusoikeusviraston, tasa-arvoinstituutin ja Eurostatin vuonna 2024 toteuttaman kyselyn tulokset sukupuoleen perustuvasta väkivallasta osoittavat joka kolmannen naisen EU:ssa kokeneen väkivaltaa tai uhkailua väkivallalla.² Sukupuolistunut väkivalta³ pitää sisällään seksuaalisen väkivallan, jota kyselyn mukaan EU:ssa on kokenut 17.2 % naisista. Suomi erottuu tuloksista sekä korkeimpana naisiin kohdistuvan väkivallan esiintymisprosenttina, että toiseksi korkeimpana seksuaalisen väkivallan osuutena kaikesta väkivallasta.⁴ THL:n vuonna 2023 toteuttaman kouluterveyskyselyn mukaan lähes puolet kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä olivat kokeneet seksuaalista ahdistelua, ja 12-17 prosenttia seksuaaliväkivaltaa.⁵ Näiden tilastojen valossa voi ymmärtää, miksi kulttuurissamme nykypäivänä jo nuoren tytön kuuluu pelätä raiskatuksi tulemista, sivuuttaa “vähemmän vakavat” seksuaalisen häirinnän muodot, sekä oppia varautumaan hyökkäyksiltä omilla suojautumiskeinoilla.⁶

Nuoruus on erityistä aikaa kehitykselle.⁷ Siinä yksilö muodostaa omaa identiteettiään, joka on erillinen perheestä tai vanhemmista, ja on altis vaikutuksille ja impulsiiviselle käytökselle.⁸ Tutkimusten mukaan nuoret ovat erityinen seksuaaliväkivallan riskiryhmä⁹ ja sukupuoliero seksuaalirikoksen uhriksi joutuneissa on huomattava¹⁰. Nuoruudelle ominainen herkkyyys korostuu tilanteessa, jossa nuori joutuu seksuaalirikoksen uhriksi. Seksuaalirikokset aiheuttavat tyypillisesti pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia uhrin elämään. Seksuaalirikollisuus on myös vahvasti piilorikollisuutta, sillä vain murto-osa seksuaalirikosilmoituksista etenee tuomioistuimeen saakka, ja noin kolmasosa niistäkin jää

1 Innes-Stubb – Nivukoski, UN Women Suomi 2025.

2 EU Gender-based Violence Survey 2024, s. 16.

3 Honkatukia – Kainulainen – Niemi 2017, Sukupuolistunut väkivalta, s. 11.

4 EU Gender-based Violence Survey 2024, s. 16.

5 Kouluterveyskysely 2023: kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän kokemukset.

6 Kainulainen 2017. s. 216-217

7 Greeson – Campbell – Fehler – Cabral 2014, s. 636.

⁸ Hermanson – Sajaniemi 2018.

9 Deck – Quas – Powell 2025 ja Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 43.

10 Suonpää - Raeste – Saartenoja 2024, s. 19.

tuomitsematta.¹¹ On ensiarvoisen tärkeää, että ilmoitetut seksuaalirikosepäilyt saataisiin selvitettyä sensitiivisellä otteella, ja että selvitys ei lisäisi uhrille psyykkistä haittaa. Vaikka nuoret muodostavat erityisen riskiryhmän seksuaalirikoksien uhriksi joutumisessa, tämän ikäryhmän kuulusteluun keskittyvää tutkimusta ei ole paljoa¹², varsinkaan verrattuna nuorempien, 3–12-vuotiaiden lasten kuulusteluun keskittyvän tutkimuksen määrään.¹³ Poliisin toiminta vaikuttaa myös piilorikollisuuden määrään¹⁴, mutta ei yksin - yhteiskunnan asenteilla ja sillä, kuinka suuri häpeä seksuaalirikoksiin liitetään, on myös merkittävä vaikutus.

1.2 Tutkimuskysymykset, metodi, rajaus ja rakenne

Seksuaalirikokset ovat tyttöjen ja naisten turvallisuudentunnetta uhkaava ilmiö, ja niiden uhriksi joutuminen altistaa usein pitkäaikaisille haitallisille seurauksille, kuten mielenterveysongelmille.¹⁵ Nuoret ovat erityinen seksuaaliväkivallan riskiryhmä, jonka kuulemisessa tulee huomioida nuoren iän tuomat erityispiirteet.¹⁶ Samalla seksuaalirikoksiin liitetään haitallisia stereotyyppioita, joiden toistaminen voi näkyä niin uhrin kuin esitutkintaviranomaisen tavassa käsitellä tapahtunutta rikosta.¹⁷ Kuulemistilanteen kululla on merkittävä vaikutus siihen, miten uhri käsittelee traumaattista tapahtumaa, mutta se vaikuttaa myös uhrin oikeusturvaan.¹⁸ Pyrkimykseni on osoittaa, miten seksuaalirikosstereotyyppiat ja uhrin kuulemistavat vuorovaikuttavat keskenään, ja miten ne molemmat vaikuttavat yhdessä nuoren uhrin suhtautumiseen rikokseen, ilmoitusalttiuteen ja luottamukseen poliisiin.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten nuorta seksuaalirikoksen uhria kuullaan esitutkinnassa, ja miten kuulemiskokemus vaikuttaa nuoren luottamukseen poliisiin,
2. Miten yhteiskunnallinen keskustelu ja kulttuuri muovaavat nuoren suhtautumista seksuaalirikoksiin?

11 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 524.

12 Greeson – Campbell – Fehler – Cabral 2014, s. 636.

13 Deck – Quas – Powell 2025.

14 Kaunisto – Rantaeskola 2024.

15 Kaunisto – Rantaeskola 2022, s. 562.

16 Deck, Quas, Powell 2025.

17 Kaunisto – Rantaeskola 2024.

18 Campbell 2014.

Tarkastelen aihetta oikeussosiologisen ja oikeuspsykologisen kirjallisuuden kautta, sekä hyödynnän tarkastelussa empiiristä tutkimustietoa. Tarkastelumetodini on kirjallisuuskatsaus, ja siihen sisältyy sekä kansallista että kansainvälistä kirjallisuutta.

Rajaan tarkasteluni alaikäisiin, jotka ovat joutuneet seksuaalirikosten uhreiksi. Tarkkaa ikää en näe tarkoituksenmukaiseksi määrittellä, mutta en keskity lapsiin, vaan nuoriin.

Hyödyntämissäni tutkimuksissa haastatellut nuoret ovat olleet 12-17-vuotiaita. Keskityn rikosprosessin esitutkintavaiheen kuulemistilanteeseen, sen erityispiirteisiin ja vaikutuksiin. En käsittele muita rikosprosessin vaiheita, kuin esitutkintavaiheen kuulemistilannetta, vaikka seksuaalirikoksia koskevien stereotyyppien ilmenemiseen oikeudenkäynnissä olisi kiinnostava syventyä.

Käsittelen aihetta ensin tarkastelemalla 2. luvussa, millaisia stereotyyppioita seksuaalirikoksiin liittyy, ja tutkin ideaaliuhrin mallia ja syyllistäviä raiskausmyyttejä nuoren näkökulmasta, joka on joutunut seksuaalirikoksen kohteeksi. 3. luvussa kertaan lainsäädäntöä, joka määrittää esitutkintaa, ja tarkastelen nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuulemiseen sopivia kuulemismenetelmiä sekä kuulemistilanteessa huomioitavia erityispiirteitä. 3.4 alaluvussa käsittelen prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista ja sitä häiritsevien raiskausmyyttien vaikutusta poliisin työskentelyyn esitutkinnassa. Luvussa 4 tarkastelen seksuaalirikoksen uhrien näkökulmaa poliisikohtaisista, ja sen vaikutuksia uhrien hyvinvointiin, poliisiluottamukseen ja ilmoitusalttiuteen. Viimeisessä luvussa esitän johtopäätökset ja mahdolliset tarpeet jatkotutkimukselle.

1.3 Oikeudellinen ja teoreettinen viitekehys

Kun käsittelen esitutkinnan kuulemistilannetta ohjaavia sääntöjä, tärkein oikeudellinen pohja tulee esitutkintalaista (ETL). Pohtiessani yhteiskunnallista suhtautumista seksuaalirikoksiin sovellan ideaaliuhriteoriaa ja siihen olennaisesti liittyviä raiskausmyyttejä, sekä tuon esiin prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden teorian tarkastellessani poliisin tapaa kohdella uhria.

Ideaaliuhriteoria on sosiologi Nils Christien kehittämä teoria siitä, minkälaiset ominaisuudet omaavat ihmiset helpoimmin mielletään uhreiksi, ja miksi tietyt ominaisuudet tekevät ihmisestä uskottavamman tai epäuskottavamman uhrin. Christie oli kiinnostunut uhristatuksen

kieltämisen ilmiöstä, ja teoria on pyrkimys selittää sitä, miksi ihmiset näkevät toisensa eriarvoisina, mitä tulee uskottavuuteen uhrina.¹⁹ Teoria rakentuu ideaaliuhri-käsitteen ympärille, ja hahmottaa uhrin statuksen subjektiivisena ja tilanteesta riippuvaisena ilmiönä. Ideaaliuhri-termi tarkoittaa henkilöä, jolle kaikista auliimmin annettaisiin uhrin status, mikäli hän joutuisi rikoksen kohteeksi. Ideaaliuhri on erityisesti seksuaalirikoksissa heikko ja kyvytön puolustautumaan, kunniallinen ja hyvä. Myös rikosentekijän olemus vaikuttaa uhrin statuksen uskottavuuteen - tekijän tulee olla vahva ja ylivertainen suhteessa uhriin, eikä uhri tunne häntä entuudestaan.²⁰ Ideaaliuhriteorian kanssa käsi kädessä kulkevat raiskausmyytit, jotka tarkoittavat seksuaalirikosten ympärille muodostuneita stereotyyppioita siitä, seksuaalirikos näyttää tai pitää sisällään.²¹ Raiskausmyytit voivat hämärtää ymmärrystä teoista, jotka lain mukaan määriteltäisiin raiskaukseksi.²²

Prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden teoria keskittyy tutkimaan auktoriteettien käyttämien menettelytapojen oikeudenmukaisuutta, ja sitä kehittivät ja toivat näkyväksi John Thibaut, Laurens Walker ja Tom Tyler.²³ Bennett, Hine ja Mazerolle tuovat artikkelissaan esiin, että prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden on nähty koostuvan kahdesta osasta: millainen on valtaa käyttävän viranomaisen päätöksentekoprosessi sekä miten viranomainen kohtelee kansalaista. Sekä prosessin että kohtelun tulee olla laadukasta, jotta prosessia voidaan pitää oikeudenmukaisena. Jälkimmäinen korostuu kuulemistilanteessa, jossa laadukas kohtelu tarkoittaa kuultavan kunnioittavaa ja arvostavaa kohtaamista.²⁴

19 Scott teoksessa *Revisiting the 'Ideal Victim': Developments in Critical Victimology*, 2018.

20 Christie 1986, s. 18-19.

21 Kainulainen 2017, s. 221 ja 224.

22 Isotalo 2022, s. 273.

23 Bennett – Hine – Mazerolle 2018, General resource materials.

24 Bennett – Hine – Mazerolle 2018, Introduction.

2 Miten yhteiskunnallinen keskustelu, kulttuuri ja muut tekijät muovaavat nuoren suhtautumista seksuaalirikoksiin?

2.1 Mistä seksuaalirikoksiin liitetyt mielikuvat tulevat?

Tässä luvussa kohdistan katseen yleiseen asenneilmapiiriin seksuaalirikosten kohdalla ja niitä ympäröiviin myytteihin. Tarkastelen, miten seksuaalirikoksista tai niiden uhreista puhutaan ja millaisia raiskausmyyttejä keskustelussa voi ilmetä. Pohdin samalla, miten nämä asenteet voivat vaikuttaa nuoren käsitykseen seksuaalirikoksista ja itsestään uhrina.

Nuoren käsitys siitä, mitä seksuaalirikokset ovat, ketkä niiden uhreiksi joutuvat, ja ketkä eivät, muodostuu monesta tekijästä. Kun lapsi kasvaa nuoreksi, hän oppii ympäristöstään normeja ja käyttäytymismalleja, ja hahmottaa omaa rooliaan yhteiskunnassa. Kuvaa seksuaalirikoksista rikostyyppinä ja ilmiönä voivat muodostaa uutiset tapahtuneista rikoksista tai lakimuutoksista, poliittiset keskustelut, viihdeohjelmat ja elokuvakohtaukset, true crime -rikosohjelmat, kohut juorulehdissä, paljastukset ja selviytymistarinat sosiaalisessa mediassa, opetus ja valistuskampanjat, läheisten puheet tai henkilökohtaiset kokemukset. Nämä kaikki voivat pitää sisällään tai ylläpitää raiskausmyyttejä²⁵, jotka nuori omaksuu. Myytit kuvaavat stereotyyppistä raiskaustilannetta, ja nuori voi mieltää sen malliksi siitä, mitä on raiskaus. Yleisin stereotypia raiskauksen prototyyppistä on sellainen, että ennalta tuntematon mies raiskaa naisen pimeällä ulkoilualueella, ja nainen saa tapahtumasta vakavia fyysisiä vammoja.²⁶ Kuitenkin erittäin harva raiskaus täyttää stereotyyppisen mallin tunnusmerkit, ja enemmistö raiskauksista tapahtuukin kodeissa, ennalta tutun henkilön toimesta, eikä uhrin pakottamiseen yleensä käytetä fyysisiä vammoja aiheuttavaa väkivaltaa.²⁷ Kun nuorella on tietty mielikuva siitä, mitä on raiskaus ja mitä se pitää sisällään, hänen voi olla vaikea tunnistaa itselleenkin tapahtunutta seksuaalirikosta, jos se ei täytä stereotyyppisiä piirteitä. Esimerkiksi parisuhteessa ja yhteisessä kodissa tapahtuva raiskaus ei muistuta stereotyyppisintä esimerkkiä lainkaan. Raiskausmyyttien toistaminen vahvistaa niiden valtaa, ja ne voivat vaikuttaa ohjaavasti lain soveltamiseen ja poliisin käytökseen.²⁸ Uutisointi ja populaarikulttuuri luovat myös kuvaa siitä, miltä stereotyyppinen seksuaalirikollinen näyttää. Mediahuomiota saavat usein erityisen ”perverssit” ja shokeeraavat raiskaajat, kun taas kukaan

25 Kainulainen 2017.

26 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 31.

27 Kainulainen 2018, s. 221–223.

28 Kainulainen 2017, s. 221 ja 224.

ei uutisoi yksityisten parisuhteiden sisällä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta. Elokuvat, dekkarikirjallisuus ja rikossarjat vaikuttavat myös ihmisten mielikuviin seksuaalirikollisuudesta.²⁹

2.2 Uhrin syyllistäminen ja varoittavat esimerkit

Uhrin syyllistäminen on yleinen ilmiö, joka tulee esiin, kun puhutaan seksuaalirikoksista. Uhria syyllistävä puhe etsii uhrista syytä raiskaukseen, vähentää uhristatusta ja häivyttää seksuaalisen väkivallan ongelmaa.³⁰ Ne käytösmallit, joista uhria syyllistetään, eroavat Christien ideaaliuhrista. Jos verrataan hyveellisenä pidettyä ja heikkoa uhria näennäisesti vahvempaan, vanhempaan tai jotakin kyseenalaiseksi miellettyä tekemässä olevaan uhuriin, ei ole epäilystä, kumpi on ”enemmän uhri” eli todennäköisemmin uskottava. Christien tuoma esimerkki ei-ideaalista uhrista on seksityötä tekevä nainen, jonka raiskausilmoitusta poliisi ei ota vakavasti.³¹

Klassikkomyytti ”liian lyhyt hame”³² viittaa siihen, että jos naisella on jonkun mielestä paljastavat vaatteet, se tarkoittaa hänen haluavan seksiä tai ahdistelua, ja ikään kuin pyytävän raiskatuksi tulemista provosoimalla raiskaajaa pukeutumisellaan.³³ Raiskaussyötöksen todenperäisyyttä arvioidessa keskittyminen naisen ulkoasuun, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen³⁴ voi tuntua siltä, että syy tapahtuneesta löytyy uhrista. Kun seksuaalirikoksen uhri voi kokea syyllisyyttä tapahtuneesta ja miettiä, mitä hän on tehnyt ansaitakseen tapahtuneen, on tällainen aiheeton syyllistys omiaan lisäämään itsesyytöksiä.

Syyllistäviin myytteihin lukeutuu olennaisesti se, jos nainen on ollut humalassa.³⁵ Naisten alkoholinkäytön tuomitseminen on sitkeästi juurtunut keskusteluun, jolla syyllistetään seksuaalirikoksen uhria tämän käytöksen ja ulkoasun perusteella. Naisen pitäisi pitää varansa ja varoa, sillä jos hän vaikka menettäisi tajuntansa liiasta alkoholin käytöstä, olisi ikään kuin hänen oma vikansa, jos hänet raiskattaisiin, kun hän ei pitänyt varaansa.³⁶ Tämä ”antaa ymmärtää, muttei ymmärrä antaa” -lausahdus viittaa usein paljastavasti pukeutuneeseen, ehkä

29 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 33.

30 Kainulainen 2018, s. 224.

31 Christie 1986, s. 19.

32 Esimerkki ”lyhyemmän hameen aiheuttamasta” ahdistelusta: Honkatukia 2001, s. 59.

33 Kainulainen 2017, s. 221 ja s. 224

34 Kainulainen 2004, s. 16.

35 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 33.

36 Kainulainen 2017, s. 224 ja Honkatukia 2001, s. 57.

humalaiseen naiseen³⁷, ja täten se ikään kuin oikeuttaa, tai vähintään puolustelee sitä, miksi itseään hillitsemään kykenemätön mies raiskasi naisen. Ajatus siitä, että uhrissa on itsessään jotakin, joka oikeuttaa raiskauksen, tai vaihtoehtoisesti hänen toimintansa on jotenkin raiskauksen oikeuttavaa, on keskeinen syyllistävissä myyteissä. Esimerkiksi naispolitiikot saavat hyvin groteskeja raiskaufantasioita vihapostina, koska joku äänestäjä ei pidä heidän politiikastaan.³⁸

Kolmas suosittu uhrin kokemusta vähättelevä keino on tuoda esille, miksi uhri ei ole tehnyt rikosilmoitusta, tai miksi sitä ei ole tehty heti. Tällä usein pyritään todistamaan uhrin valehtelevan tapahtuneesta. Välitön rikosilmoituksen tekeminen on usein kohtuuton vaatimus, kun tapahtuneen jäljiltä uhri voi olla shokissa tai peloissaan, ei osaa tunnistaa tapahtunutta rikokseksi, tai ei tiedä, miten tai mihin rikosilmoitus tehdään.³⁹ Nuoren uhrin ei välttämättä odoteta toimivan niin itsenäisesti, mutta nuoren voidaan odottaa kertovan vanhemmilleen tapahtuneesta. Jos luottamuksellista suhdetta vanhempiin ei ole tai vanhempi on rikoksen tekijä, nuori voi olla hyvinkin yksin asian kanssa.⁴⁰

Helsingin Sanomissa uutisoitiin Valkeakosken tapauksesta, jossa aikuinen mies seurasi 15-vuotiasta uhria kaupungilla, raiskasi ja tappoi tämän. Tekijä oli suunnitellut väkivaltafantasioidensa toteuttamista aikaisemmin.⁴¹ Tapaus sai mediahuomiota järkyttyneiltä lukijoilta, ja herätti keskustelua naisvihaan puuttumisen tärkeydestä. Uhri täytti monella tavalla ideaaliuhrin piirteet, mutta naisen myöhään yöllä liikkuminen voidaan nähdä varomattomana toimintana. Naisen varotoimenpiteiden laiminlyömiseen ja varomattomaan käytökseen keskittyminen luo ajatuksen, että ikään kuin tapahtunut olisi uhrin syytä, koska hän on ollut liian myöhään liikkeellä. Syyllistävät kommentit liittyen naisen käytökseen raiskaustapauksen yhteydessä luovat naisille odotuksia, jotka heidän pitää täyttää ollakseen täydellisiä ideaaliuhreja⁴².

Näistä uutisista luetuista tai sosiaalisista piireistä kuulluista tapauksista nuori saa ikään kuin varoittavan esimerkin, jonka kaltaiseksi pitää varoa tulemasta. Tällä en tarkoita ainoastaan rikoksen uhriksi joutumista, vaan myös siihen liitettyjä raiskausmyytin mukaisia piirteitä,

37 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 33.

38 Tauriainen 2024.

39 Kainulainen 2017, s. 225.

40 Isotalo 2022, s. 277.

41 Lahtinen 2025.

42 Christie 1986, s. 8.

kuten paljastavat vaatteet tai yöllä ulkona liikkuminen. Vanhemmat voivat varoittaa tyttölapsiaan mahdollisista vaaroista kuvattuun riskialttiiseen käytökseen liittyen, ja neuvoa pitämään varansa raiskauksen uhalla. Kontrolloidun, varovaisen ja hyveellisenä pidetyn käytöksen täten pitäisi suojata väkivallalta. Vastakkainasettelu varoittavan esimerkin kanssa ei jätä tilaa sille, että seksuaalista väkivaltaa voisi tapahtua myös näiden ääripäiden välimaastossa, puhumattakaan siitä, jos varotoimista huolimatta joutuu seksuaalisen väkivallan uhriksi.⁴³

43 Kainulainen 2017, s. 216 ja 219-225.

3 Nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuuleminen erityispiirteineen

3.1 Sääntely

Tässä luvussa tarkastelen sitä, miten uhria kuullaan esitutkinnassa lain mukaan, ja miten kuulemistilanteessa olevan viranomaisen tulee ottaa nuoren seksuaalirikoksen uhrin erityispiirteet huomioon. ETL:ssa määritellään muun muassa esitutkinnassa noudatettavat periaatteet, lasten kohtelun erityispiirteet ja edunvalvojan läsnäolo-oikeus. Nostan esiin keskeisimmät säännökset nuoren uhrin kuulemisen kannalta.

ETL 4:7 määrittelee, että alle 18-vuotiasta tulee kohdella hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Toimenpiteet eivät myöskään saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa alaikäisen kuultavan sosiaalisessa ympäristössä. 7 § määrää myös tutkintatoimien siirtämisestä tehtävään erityisesti perehtyneille tutkijoille, jos se on mahdollista, ja tarpeen mukaisesta neuvottelusta lääkärin tai muun asiantuntijan kanssa siitä, voiko alaikäiseen kohdistaa tutkintatoimenpiteitä. ETL 7:21 kolmas kohta määrää, että rikoslain 20 § 1 mukaista raiskausta koskevassa asiassa kuulustelijan tulee olla asianomaisen kanssa samaa sukupuolta, mikäli asianomainen niin toivoo. Alle 18-vuotiaalla asianosaisella saa olla huoltaja mukana kuulustelussa, mutta ETL 4:7 mukaan tuomioistuimen tulee määrätä nuorelle edunvalvoja, jos on perusteltua odottaa, ettei huoltaja tai muu edustaja pysty puolueettomasti valvomaan lapsen etua.

Huomionarvoisia ovat myös laissa mainituista periaatteista suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate. Suhteellisuusperiaate tarkoittaa vaatimusta, että asian selvittämiseksi käytettävät kuulustelutoimet ja niiden myötä henkilön oikeuksiin puuttuminen ovat laajuudessaan tai ankaruudessaan oikeutettavissa, kun otetaan huomioon vaikuttavat seikat, esimerkiksi nuori ikä. Vähimmän haitan periaate kieltää tarpeettoman haitan ja vahingon aiheuttamisen kuulustelutoimenpiteillä, ja hienotunteisuusperiaate asettaa vaatimuksen hienotunteiseen kohteluun. Periaatteet ovat toki tulkintaa vaativia, sillä kaikilla viranomaisilla ei välttämättä ole samaa käsitystä siitä, mitä esimerkiksi hienotunteisuus tarkoittaa.

3.2 Muut ohjeistukset nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuulemisessa

Olen tarkastellut keskeisintä sääntelyä nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuulemiseen esitutkinnassa. Kuitenkin kuulustelutilanne tulee suunnitella ja toteuttaa paljon

yksityiskohtaisemmin, kun vain ETL säännöksiä seuraten, jotta oikeasti eettinen ja tarkoituksenmukainen kuulemistilanne toteutuisi. Kuulustelun tavoitteena on samaan aikaan kerätä mahdollisimman paljon paikkaansa pitävää tietoa, välttää kuultavan alkuperäisiin muistikuviiin vaikuttamista, sekä minimoi kuulustelusta aiheutuvat haitalliset psyykkiset seuraukset. Nämä tavoitteet ovat myös ETL periaatteiden mukaisia. Laadukkaan ja luotettavan kuulemisen toteuttamiseksi tulee yhdistää kognitiivisen psykologian, sosiaalipsykologian ja traumapsykologian näkökulmia.⁴⁴

Traumainformoitu lähestymistapa palvelee seksuaalirikoksen uhria, sillä asia, mistä tietoa kaivataan, on juuri uhrille aiheutunut psyykkinen vaurio eli trauma.⁴⁵ Trauma on aiheutunut seksuaalirikoksen yhteydessä koetusta uhasta hengelle ja terveydelle, voimattomuuden tunteesta ja pelosta, jotka ovat ylittäneet psyykkisen sietokyvyn. Asiantuntijoiden ohjeistuksen mukaan kuulustelutilanteessa olennaista olisi tuoda kuultavalle onnistumisen kokemuksia, antaa tietoa mahdollisuuksien puitteissa, ja pyrkiä luomaan mahdollisimman hyvä kontakti kuultavaan. Kontaktia tulee luoda näyttämällä empatiaa ja ystävällisyyttä sekä sanoilla että eleillä, ja pyrkimällä luomaan luottamusta, esimerkiksi antamalla lisätietoa tai kertomalla jotakin itsestään.⁴⁶

Tärkeää on myös, että kuulustelevalle viranomaisella on keinoja kuulusteltavan tunteiden kohtaamiseen ja sääntelyyn niin, että kuulusteltava voi ilmaista tunteita vapaasti ilman pelkoa kuulustelijan reaktiosta, ja että kuulusteltava voi luottaa kuulustelijan kannattelemaan hänen tunteitaan.⁴⁷ Tämän lisäksi kuulustelijan tulee tarkkailla kuulusteltavan vointia ja jaksamista, ja osata pitää tauko tai lopettaa, kun kuulustelu käy liian raskaaksi. Suositeltavaa on myös kuulustelun lopussa keskustella kevyemmistä aiheista, esimerkiksi loppupäivän suunnitelmista, etteivät raskaat asiat jäisi viimeiseksi keskustelunaiheeksi. Myös tukihenkilön läsnäoloa kuulemistilanteessa suositellaan, ettei kuultava jää kuulustelun jälkeen heti yksin.⁴⁸ Kuitenkin tapauskohtainen arvio esimerkiksi huoltajan läsnäolosta on paikallaan, sillä huoltajan läsnäolo voi joissakin tapauksissa olla enemmän haitaksi kuin hyödyksi kuulemistulosten kannalta, tai vaikuttaa kuultavan henkiseen hyvinvointiin negatiivisesti. Kuulemistekniikoita on monia, ja niiden yhdistäminen tai soveltaminen voi johtaa parhaisiin

44 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 483.

45 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 525–528.

46 Greeson, Campbell, Fehler-Cabral 2014, s. 647.

47 Deck – Quas – Powell 2025.

48 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 531–535.

tuloksiin. Olennaista on kuitenkin varmistaa kuultavan hyvinvointi kuulustelutilanteessa ja sen jälkeen, ja miettiä tapauskohtaisesti parasta lähestymistapaa monitieteellisiä tekniikoita apuna käyttäen.

Kun asianomistajana seksuaalirikoksessa on alaikäinen, tutkintaa määrittävät hieman tarkemmat kansalliset menettelytavat. Kuulustelijana voi pääsääntöisesti olla joko poliisi tai psykologi, mutta hänen tulisi olla erikoistunut lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin, ja toimia yhteistyössä lasten ja nuorten oikeuspsykologian ja –psykiatrian yksiköiden kanssa.⁴⁹ ETL 9 luvun 4 §:n 2. kohdan mukaan 15–17-vuotiaan kuulustelu voidaan tallentaa videolle, joka voidaan esittää näyttönä oikeudenkäynnissä ilman asianomistajan läsnäoloa.

Alaikäisiä kuulusteltaessa Suomessa vakiintuneena kuulustelumenetelmänä on NICHD-menetelmä, johon kaikki lapsiin kohdistuneita rikoksia tutkivat poliisit ja tutkintayhteistyötä tekevät ammattilaiset saavat menetelmäkoulutuksen.⁵⁰ NICHD-menetelmää voidaan käyttää kolmevuotiaasta lapsesta seitsemäntoistavuotiaaseen nuoreen. NICHD-menetelmässä käytössä on puolistrukturoitu haastattelurunko, jota haastattelijan tulisi muokata tapauskohtaisesti alaikäinen uhri ja rikoksen esitiedot huomioon ottaen. Tavoitteena on varmistaa alaikäisen luotettava kuuleminen niin, että hän itse kertoisi tapahtumasta mahdollisimman vapaasti ja oma-aloitteisesti. Runkoon kuuluu kymmenen vaihetta, joista nostaisin esiin esittäytymisen ja kontaktin luomisen, joiden on todettu olevan kriittisiä nuoren luottamuksen rakentumisen kannalta⁵¹.

3.3 Nuori ikä erityispiirteenä kuulemisessa

Tässä luvussa paneudun syvemmin niihin erityispiirteisiin, jotka pitää huomioida, kun kuullaan nuorta seksuaalirikoksen uhria. Tarkastelen, miten nuoren kuuleminen eroaa lapsen kuulemisesta seksuaalirikostutkinnassa ja tuon esiin nuoruuteen liittyviä erityispiirteitä, jotka tulisi huomioida kuulemistilanteessa.

Ensimmäisenä erityispiirteenä on kuulusteltavan ikä. Kauniston ja Rantaeskolan mukaan nuorilla on moninkertainen riski joutua seksuaaliväkivallan uhriksi verrattuna vanhempiin

49 Kaunistola – Rantaeskola 2024, s. 538.

50 Kaunistola – Rantaeskola 2024.

51 Deck – Quas – Powell 2025. Kts. myös Kaunistola – Rantaeskola 2024. sekä Bradford – Hohl – Jackson 2025.

ikäluokkiin⁵², ja tutkimustieto Yhdysvalloista ja Kanadasta osoittaa, että noin 13–17-vuotiaat nuoret ovat yksi todennäköisemmin seksuaalirikoksen uhriksi joutuva ikäryhmä.⁵³ Deckin, Quasin ja Powellin mukaan 15–17-vuotiasta on hyödyllisintä kuulustella ottaen huomioon nuoruuden ja teini-iän ikätyypilliset erityispiirteet, jotka eroavat nuoremman lapsen erityispiirteistä kuulusteltavana. He pyrkivät täyttämään tutkimusaukkoa, joka keskittyisi nuorten kuulemiseen, vuonna 2025 Yhdysvalloissa julkaistulla tutkimuksellaan. Kvalitatiivinen tutkimus toteutettiin niin, että työssään nuoria seksuaalirikosten uhreja kulleet kokeneet ammattilaishaastattelijat kutsuttiin puolistrukturoituun tutkimushaastatteluun. Tutkimukseen osallistuneiden ammattilaisten kuulustelukokemus oli 12–18-vuotiaiden parissa.⁵⁴

Tutkimuksen tärkeimpiä havaintoja oli, että nuoret voivat kertoa kokemastaan laajemmin ja vastata avoimiin kysymyksiin paremmin verrattuna lapsiin, mutta kynnys kertoa tapahtuneesta on usein korkeampi. Nuorten on myös vaikeampi kuvailla tapahtumia yksityiskohtaisesti. Toinen teema oli nuoren tarve kontrollin tunteelle, jota seksuaalirikoksella on loukattu. Kontrollin tunnetta voi välittää kuulemistilanteessa esimerkiksi antamalla kuultavan päättää kuulemisajan tai kuulusteleavan viranomaisen sukupuolen⁵⁵, tai välttämällä liian hierarkkista haastatteluasetelmaa. Vastauksien nuoren mahdollisiin kysymyksiin tulee olla suoria ja nuoren kypsyytason huomioon ottavia. Muita erityishuomioita olivat nuoren tarpeet aitoudelle ja läpinäkyvyydelle, tarve mukauttaa käytetty kieli nuoren ikätasoon sopivaksi, ehdottoman kunnioituksen osoituksen välttämättömyys, ja sen tiedostaminen, että nuori osaa ennakoida mahdollisia ilmiannosta aiheutuvia seurauksia⁵⁶. Nämä kaikki vaikuttavat haastattelutilanteeseen, haastattelun tuloksiin, ja nuorelle jäävään kokemukseen haastattelusta.

Haastattelustrukturiin on myös syytä tehdä muutoksia sen mukaan, haastatellaanko lasta vai nuorta. Nuorten kanssa ei tyypillisesti käytetä harjoitushaastattelun menetelmää⁵⁷, joka on toimivampi nuoremmille lapsille.⁵⁸ Sen kaltaista kerronnan harjoittelua voidaan kuitenkin käyttää välineenä luoda luottamusta kuultavan ja viranomaisen välille keskustelun ja

52 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 43.

53 Deck – Quas – Powell 2025.

54 Deck – Quas – Powell 2025.

55 Osa uhreista kokee samaa sukupuolta olevan kuulustelijan turvallisemmaksi. Tämä ilmenee uhrien kokemuksissa Amnestyn tutkimuksessa. Viini – Puu Oksanen 2025, s. 46.

56 Deck - Quas - Powell 2025. Ks. Myös Kaunisto – Rantaeskola, 2024.

57 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 483.

58 Deck – Quas – Powell 2025.

tutustumisen kautta. Myöskään tiukkaa struktuuria ei pidetty hedelmällisenä nuorten kuulemisessa, vaan ihanteellisinta olisi pyrkiä kuultavan ja kuulemisviranomaisen väliseen soljuvaan vuoropuheluun. Nämä lapsille toimivat tekniikat saattavat tuntua nuoresta liian jähmeiltä, lapsellisilta, epäaidoilta tai hierarkkisilta. Asiantuntijoiden mukaan tärkeintä on voittaa nuoren luottamus, mikä saattaa olla vaikeaa, mutta se on merkittävin tekijä haluttujen tulosten saamisen kannalta.⁵⁹

Nuori ikä on merkittävä haavoittuvuustekijä. Toinen haavoittuvuustekijä ja erityispiirre on nuoren kohtaama rikoslaji eli seksuaalirikos.⁶⁰ Kun yleisesti rikosprosesseissa rikoksen hyvittämisen osalta pyritään loukkaukseen kärsimisen saattamista mahdollisimman samanlaiseen asemaan, missä hän olisi ollut, ellei rikosta olisi tehty, on seksuaalirikosten kohdalla tämä tavoite mahdoton.⁶¹ Kokemusta ei voi peruuttaa tai korvata, ja se väistämättä vaikuttaa uhrin elämään, kenties koko loppuelämän ajan.

Nuori ikä ja rikostyyppi luovat kuulustelulle erityispiirteitä, jotka tulee ottaa huomioon päällekkäin. Mainittakoon, että haavoittuvuustekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon, voi olla enemmänkin. Esimerkiksi kuultavan kehitykselliset tai psykiatriset häiriöt tuovat oman erityispiirteensä kuulustelutilanteeseen. Lapsen kuulemiseen on mahdollista pyytää virka-apua, tai saada lausunto nuoren haastateltavuudesta lasten ja nuorten oikeuspsykologian tai – psykiatrian yksiköstä, jolloin kaikki erityispiirteet otetaan huomioon.⁶²

3.4 Poliisin mahdolliset ennakkoluulot kuulemistilanteessa

Seuraavaksi tarkastelen mahdollisia sudenkuoppia poliisin suhtautumisessa uhriin, jotka voivat vaikuttaa uhrin kuulemiskokemuksen lisäksi prosessin oikeudenmukaisuuteen. Prosessin oikeudenmukaisuutta voi tarkastella osittain prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden teorian⁶³ kautta. Esitutkintaa tarkastellessa prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden teorian kannalta olennaista on keskittyä siihen, toteutuuko kuulustelussa kuultavan oikeudenmukainen ja laadukas⁶⁴ kohtelu. Prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden

59 Deck – Quas – Powell 2025.

60 Isotalo 2022, s. 277.

61 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 557.

62 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 538.

63 Bennett – Hine – Mazerolle 2018, General resource materials.

64 Bennett – Hine – Mazerolle 2018, Introduction.

toteutuminen uhrin näkökulmasta on vielä kriittisempää, kun kyseessä on nuori uhri, sillä nuori ei välttämättä tiedä aikuisen lailla sitä, mitä oikeuksia heillä on rikosprosessissa, tai miten aikuisen kuulustelijan kuuluu hänet kohdata. Nuori ei välttämättä myös yhtä herkästi uskalla tai osaa valittaa huonosta tai epäoikeudenmukaisesta kohtelusta.

Seksuaalirikosten uhrien oikeudenmukainen kohtelu prosessuaalisesti ei kuitenkaan itsessään riitä. Ideaalitulanteessa kuulemista toteuttava viranomaisena on ammattitaitoinen, puolueeton ja immuuni muiden mielipiteille. Tämä ideaaliviranomaisena kuulostaa hieman utopistiselta, sillä vaikka viranomaiset noudattavat lakia ja ohjeita työssään ja pyrkivät pysymään objektiivisina ja puolueettomina, silti jokaisella on takanaan oma taustansa, arvomaailmansa, mielipiteensä ja ennakkoluulonsa. Nämä mahdolliset ennakkoluulot tai ajatteluvääristymät liittyen seksuaalirikoksen uhriin voivat olla peräisin yleisestä ideaalihuuhri-harhasta, raiskausmyyteistä tai muusta yhteiskunnallisesta keskustelusta, ja ne voivat pahimmillaan vaarantaa asianosaisen oikeuksia.⁶⁵ Raiskausmyyttejä käsitellessäni toin esiin seksuaalirikosten ympärille pinttyneet stereotypiat. Jopa ammattilainen saattaa joskus antaa stereotyyppien johtaa ajatteluaan ja päätöksentekoaan.⁶⁶

Kyse voi olla myös poliisin puutteellisesta tietämyksestä liittyen suostumukseen, seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuteen. Raiskausmyyttien ohjaamiin ennakkoluuloihin voi sekoittua transfobiaa tai muuta vähemmistövihamielisyyttä, mikä asettaa uhrin eriarvoiseen asemaan.⁶⁷

Tutkimuksen mukaan miehillä on naisia enemmän seksuaalirikosten uhreja syylistävää ajattelua, joka kumpuaa virheellisistä seksuaalirikosstereotyyppioista.⁶⁸ Myös ajatus siitä, että seksuaalirikoksista valehdellaan ja syytetään aseena viattomia miehiä vastaan, on virheellinen stereotyyppiä, jota on käytetty esimerkiksi perusteena sille, miksi seksuaalirikoslainsäädäntöä ei tulisi uudistaa ja laajentaa. Aiheettomien syytösten pelko on ymmärrettävää, mutta kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden mukaan niitä on karkeasti arvioituna noin 1–10

65 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 27. Ks. myös Kainulainen 2013, s. 228.

66 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 31.

67 Amnestyn keräämissä kokemuksissa ilmeni transtaustaisten naisten poliisikokemuksia, joissa poliisi syyllisti seksuaaliväkivallan uhriksi joutunutta transnaista rikoksesta hänen sukupuoli-identiteettinsä perusteella. Tähän linkittyy se, kuinka vähemmistöihin kuuluvilla naisilla on kyselyn mukaan eniten epäluottamusta poliisin oikeudenmukaiseen toimintaan. Viini – Puu Oksanen 2025, s. 47 ja 53. Ks. myös tarpeesta lisätä koulutusta viranomaisille Alaattinoğlu – Kainulainen – Niemi 2020, s. 44.

68 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 33.

prosenttia kaikista ilmoituksista.⁶⁹ Pitää kuitenkin huomioida, että vain pieni osa ilmoitetuista seksuaalirikoksista ylipäättään etenee tuomioistuimeen saakka. Tutkimus on myös osoittanut, että varsinkin poliiseilla on taipumusta perättömien ilmoitusten yli-identifiointiin, ja että mainitut stereotypiat ja myytit vaikuttavat poliisin tapaan tarkastella ilmoituksia.⁷⁰ Tässäkin useammin miespoliisit ovat omaksuneet naiskollegoitaan vahvemmin myyttejä liittyen seksuaalirikoksiin. Se voi näkyä poliisin näkökulmasta raiskaustapauksen uskottavuuden alentumisena, tekijän vastuun vähätteleminenä, sekä uhrin kertomuksen luotettavuuden kyseenalaistamisena. Omaksutut raiskausmyytit voivat näkyä myös epäsuotuisemmissa kuulustelutavoissa esimerkiksi johdatteluna, ja tämä on omiaan saamaan koko kuulustelun vaikuttamaan ristiriitaiselta ja epäjohdonmukaiselta, joka taas antaa epäluotettavan kuvan kertomuksesta.⁷¹ Täten poliisin ennakoasenteet pahimmillaan voivat vaarantaa uhrin oikeuksia.

69 Kaunisto – Rantaeskola, 2024, s. 35.

70 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 37.

71 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 37.

4 Seksuaalirikoksen uhrin kuulemiskokemuksen vaikutukset

4.1 Kuulemiskokemuksen vaikutukset uhrin hyvinvointiin sekä poliisiluottamukseen

Kuulemiskokemuksella seksuaalirikoksen uhrille ei ole ainoastaan merkitystä uhrin luottamuksessa poliisiin, mutta myös uhrin psyykkiseen hyvinvointiin ja tapaan käsitellä tapahtunutta.⁷² Bradford, Hohl ja Jackson tarkastelevat Englannissa ja Walesissa vuosina 2023–2024 toteutettua kyselytutkimusta täysi-ikäisille seksuaalirikoksen uhreille, jossa tutkittiin uhrien kokemusta poliisikohtaamisesta rikoksen esitutkintaprosessissa, ja sitä, millaisia seurauksia uhrin ovat kohtaamisella kokeneet olevan. Vaikka kohdistan aiheeni nuoriin ja tässä tutkimuksessa vastanneet ovat 18–44-vuotiaita, koen silti kokemusmateriaalin hyödyllisenä tarkastelun kohteena. Osa haastatteluun osallistuneista on saattanut olla alaikäinen rikoksen tapahtuessa, mutta tutkimuseettisistä syistä tämäntyyppisiä tutkimuksia tehdään usein täysi-ikäisille.

Käytän tarkastelussa materiaalina myös Greesonin, Campbellin ja Fehler-Cabralin vuonna 2014 Yhdysvalloissa toteuttamaa tutkimusta, joka keskittyy nimenomaan nuorien, 14–17-vuotiaiden uhrien kokemuksiin seksuaalirikostutkimuksen poliisikohtaamisesta.⁷³ Tuloksissa poliisikohtaamisen vaikutuksista on paljon samaa täysi-ikäisten uhrien kokemusten kanssa.

On kuitenkin huomioitava, ettei kansainvälisten tutkimuksen tuloksista voi vetää suoria johtopäätöksiä suomalaiseen yhteiskuntaan ja nuorten kuulustelukokemuksiin Suomessa. Samankaltaisia trendejä on kuitenkin havaittavissa vuoden 2024 poliisibarometrissä, jolla kartoitetaan kansalaisten poliisiluottamusta ja –kokemuksia⁷⁴, sekä Amnesty Internationalin tutkimuksessa⁷⁵ vuodelta 2025, joissa tarkasteltiin suomalaisten ymmärrystä uudistuneesta seksuaalirikoslainsäädännöstä sekä luottamusta viranomaisiin seksuaalirikosten hoitamisessa. Yleinen luottamus poliisiin Suomessa verrattain muihin Euroopan maihin on korkea, mutta seksuaalirikosten käsittelystä jääneet negatiiviset kokemukset, kuten uhrin kokemus vähättelystä tai siitä, ettei häntä uskota, ovat kasvattaneet epäluottamusta, erityisesti etnisiin vähemmistöihin ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla uhreilla.⁷⁶ Voidaan kuitenkin

72 Bradford – Hohl – Jackson 2025, s. 1141.

73 Greeson – Campbell – Fehler-Cabral 2014.

74 Vuorensyrjä ym. 2024, s. 70-71.

75 Viini - Puu Oksanen 2025, s. 43-45.

76 Viini - Puu Oksanen 2025, s. 44-47.

tunnistaa seksuaalirikosten käsittelyyn kytkeytyvien epäoikeudenmukaisuuden tunteiden toistuvan samankaltaisena kansainvälisessä tutkimuksessa, joten ilmiö on melko universaali.⁷⁷

Hohl, Jackson ja Bradford tarkastelevat artikkelissaan myös prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista seksuaalirikosten uhrien kokemuksissa poliisikuulusteluista. Kokemuksista tuli ilmi, että uhrin kaipaavat prosessilta pelkän prosessuaalisen oikeudenmukaisuuden lisäksi vahvistavaa ja ennalleen palauttavaa vaikutusta, jonka poliisi saisi luotua osoittamalla välittämistä prosessissa, uudelleenvahvistamalla uhrin toimijuutta ja yhteyttä yhteiskuntaan.⁷⁸

Seksuaalirikoksen tutkintaprosessi on ymmärrettävästi usein raskas kokemus uhrille, mutta poliisikohtaaminen on omiaan vaikuttamaan uhrin kokemuksiin.⁷⁹ Negatiivinen kokemus on omiaan huonontamaan uhrin mielenterveyttä: kolme neljästä kyselyyn vastanneista koki mielenterveytensä heikenneen seurauksena poliisin toimista tai jonkun toimen laiminlyönnistä.⁸⁰ Huonoa kokemusta poliisin toiminnasta Suomessa määrittivät tapahtuneen seksuaalirikoksen vähättely, empatian puute, välinpitämättömyys ja ennakkoluulot.⁸¹

Alentuneen henkisen hyvinvoinnin lisäksi negatiivinen kokemus aiheutti konkreettista poliisiluottamuksen laskua sekä nosti kynnystä ilmoittaa vastaavanlaisesta rikoksesta uudelleen.⁸² Vain yksi neljästä kyselyyn vastanneista vastasi todennäköisesti ilmoittavansa seksuaalirikoksesta uudestaan poliisille, ja vain kolmasosa suosittelisi tuttavaansa tekemään ilmoituksen, mikäli tuttu joutuisi seksuaalirikoksen uhriksi.⁸³ Enemmistö uhreista oli siis kokenut rikosprosessin ja poliisikohtaamisen niin huonoksi, että pysyisi hiljaa vastaisuudessa, mikäli joutuisi seksuaalirikoksen uhriksi uudestaan.

Positiivinen poliisikohtaaminen esitutkinnassa voi vaihtoehtoisesti olla hyvinkin merkittävä. Osa kyselyyn vastanneista ilmaisi poliisin “pelastaneen heidän elämänsä”.⁸⁴ Tämä voi olla totta varsinkin monen nuoren uhrin kohdalla, joka kantaa tapahtuneesta syyllisyyden ja itseinhon taakkaa. Asiantunteva ja empaattinen kohtaaminen voi lieventää näitä tunteita.

77 Vuorensyrjä ym. 2024, s. 177.

78 Bradford – Hohl – Jackson 2025, s. 1142.

79 Greeson – Campbell – Fehler-Cabral 2014, s. 637.

80 Hohl ym. 2023, s. 10.

81 Vuorensyrjä ym. 2024, s. 71–75.

82 Bradford – Hohl – Jackson 2025, s. 1142–1143.

83 Hohl ym. s. 46–47.

84 Hohl ym. Survey report. s. 62.

Positiivisen poliisikohtaamisen jälkeen uhrin kertoivat myös pystyneensä siirtymään paremmin elämässä eteenpäin traumaattisen kokemuksen jälkeen. Merkittävänä tekijänä tähän oli ollut poliisien tarjoama tuki ja kärsivällisyys.⁸⁵ Uhrien mukaan tärkeintä oli kuulemistilanteessa välittyvä tunne siitä, että heitä uskotaan ja tuetaan, ja että poliisit haluavat heidän parastaan.⁸⁶ Voi myös olla, että uhria ei uskota hänen omassa vaikutuspiirissään, ja se on omiaan lisäämään yksinäisyyden ja syyllisyyden tunteita. Positiivisen kokemuksen saantia edesauttoi myös, kun poliisi piti uhrin ajan tasalla tutkinnasta. Tiedonanto ja prosessin kulun selittäminen voi olla erityisen tärkeää nuorelle uhrille, sillä rikosprosessi voi tuntua uhkaavalta ja sekavalta, eivätkä uhrin elämässä olevat henkilöt välttämättä osaa vastata kysymyksiin.

Kun uhri kokee poliisin kuunnelleen häntä aidosti, olevan sekä pätevä työssään että omistautunut tapauksen selvittämiseksi, ja tarjonnan tukea, on todennäköistä, että positiivinen kokemus muokkaa yleistä luottamusta poliisiin vahvemmaksi. Luottamus poliisiin on omiaan madaltamaan kynnyksiä ilmoittaa rikoksesta tulevaisuudessa. Hyvin toteutettu kuulustelu voi parhaimmillaan vaikuttaa kuuluttavan mielenterveyteen positiivisesti. Traumaattisista tapahtumista puhuminen luotettavan oloiselle ihmiselle voi vähentää uhrin ahdistusta, voimaannuttaa, ja jopa auttaa puhumaan rikoksesta myöhemmin esimerkiksi oikeudenkäynnissä tai psykoterapiassa.⁸⁷

4.2 Ilmoitusalttius ja siihen vaikuttavat tekijät

Seksuaalirikollisuus on vahvasti piilorikollisuutta.⁸⁸ Tarkastelen seuraavaksi, mitkä tekijät voivat olla ilmoittamatta jättämisen taustalla, ja mitkä tekijät voisivat vaikuttaa erityisesti nuorten uhrien ilmoitusalttiuteen. Käsittelemäni raiskausmyyttien vaikutusta ilmoittamisalttiuteen ei voi kiistää. Syyllistävät myytit voivat saada uhrin etsimään syytä seksuaalirikokseen itsestään ja käytöksestään, kokemaan häpeää ja syyllisyyttä, ja täten ne nostavat ilmoituskynnyksiä.⁸⁹ Nuori voi verrata tapahtunutta siihen, miltä stereotyyppinen raiskaus näyttää, eikä tunnista tapahtunutta rikokseksi, tai pidä sitä niin vakavana.⁹⁰

85 Greeson – Campbell – Fehler-Cabral 2014, s. 637.

86 Bradford – Hohl – Jackson 2025, s. 1143.

87 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 483.

88 Poliisibarometrin 2024 mukaan tutkimukseen vastanneiden seksuaalirikosten uhrien ilmoitusalttius oli vain 6–9 %. Vuorensyrjä ym. 2024, s. 14.

89 Viini – Puu Oksanen 2025, s. 54.

90 Alaattinoğlu – Kainulainen – Niemi 2020, s. 45 ja Lahtinen 2022.

Toisena merkittävänä tekijänä ilmoitusalttiudessa on nuorten tietoisuus mahdollisista ilmiannon seurauksista. Kuten ETL 4:7 määrätään, alaikäiseen kohdistuvat kuulemistoimenpiteet eivät saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa hänelle koulussa, töissä tai muussa hänelle tärkeässä ympäristössä. Haitan voi tulkita monella tavalla, mutta tutkimus osoittaa nuoren uhrin kynnyn ilmoittaa seksuaalirikoksesta olevan korkea siksi, että nuori pelkää ilmoituksen vaikutusta hänen sosiaalisiin piireihinsä. Erityisesti kanssaoiskelijan ilmianto on nuorelle vaikeaa.⁹¹ Nuori osaa ennakoida mahdollisia seuraamuksia ehkä jopa aikuisen lailla, ja verrattuna aikuiseen, seuraamukset ovat vähemmän hänen hallinnassaan. Esimerkiksi vanhemman tai vanhemman kumppanin tekemän seksuaalisen hyväksikäytön ilmoittamisen seurauksena voisi olla lastensuojelulliset toimenpiteet, joihin nuori ei voi vaikuttaa. Tämä näyttäytyy autonomian loukkauksen riskinä, ja autonomian tunne on nuorelle erityisen tärkeää, erityisesti kun seksuaalirikoksella sitä on loukattu.⁹²

Nuorta saatetaan johdatella, kiristää tai pelotella kostolla⁹³, vedota mahdollisiin ilmoituksesta kärsiviin perhe-, seurustelu- tai muihin sosiaalisiin suhteisiin, tai syyllistämistaktiikoilla vahvistaa nuoren häpeää ja luoda tunne siitä, että nuori oikeastaan itse oli syyllinen tapahtuneeseen. Aikuinen rikosentekijä on ikänsä puolesta valta-asemassa nuoreen nähden, joten nuori voi katsoa häntä ylöspäin ja laittaa enemmän painoarvoa hänen sanoilleen, kuin omille kokemuksilleen. Jos turvallisia sosiaalisia verkostoja ei ole, uhri voi olla erittäin yksin kokemuksensa kanssa, ja jos tekijä on täysi-ikäinen läheinen, on olemassa riski toistuvasta uhriutumista.⁹⁴ Läheinen suhde tai riippuvuussuhde tekijään sekä tekijän auktoriteettiasema nostavat ilmoittamiskynnystä.⁹⁵

Ilmoittamisalttiuteen voi vaikuttaa pelon, syyllisyyden, häpeän ja ulkopuolisen johdattelun lisäksi tiedon puute, resurssien puute tai epäluottamus poliisiin. Epäluottamus poliisiin voi kummuta kasvatuksesta, omista tai lähipiiriin negatiivisista kokemuksista tai ennakkoletuksista.⁹⁶ Vähemmistöihin kuuluvien uhrien on erityisen vaikeaa kertoa seksuaaliväkivallasta. Ennakkoluulojen pelon lisäksi syyt voivat olla konkreettisia, kuten esimerkiksi puutteellinen kielitaito, tai tilanne, jossa vammaisen ihminen on joutunut

91 Deck – Quas – Powell 2025.

92 Deck – Quas – Powell 2025.

93 Vuorensyrjä ym. 2024, s. 14.

94 Isotalo 2022, s. 277.

95 Viini – Puu Oksanen 2025, s. 53.

96 Amnestyn tutkimuksessa ilmeni, että erityisesti vähemmistöihin kuuluvat naiset luottivat heikosti siihen, että poliisi kohtelee heitä oikeudenmukaisesti. Viini – Puu Oksanen 2025, s. 43–45.

seksuaalirikoksen uhriksi avustajansa toimesta, jonka apua tarvitsee rikosilmoituksen tekemiseen.⁹⁷ Myös media on omiaan luomaan nuorelle olettamuksia siitä, millaisia poliisit ovat ja ketkä voivat asioida poliisin kanssa. Media voi myös toimia tehokkaana palstana luoda nuoriin poliisiiluottamusta ja lisätä poliisin lähestyttävyyttä. Poliisi Suomessa panostaakin nykyään näkyvään toimintaan sosiaalisessa mediassa, minkä pääkohderyhmänä epäilemättä ovat nuoret.⁹⁸

97 Viini – Puu Oksanen 2025, s. 49–51.

98 Luotonen – Marjamaa – Forss 2012, s. 6 ja 27.

5 Lopuksi

5.1 Johtopäätökset

Tarkastelin työssäni nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuulemistapoja ja –periaatteita lainsäädännön, tutkimuksen ja kansainvälisten ohjeistusten avulla. Nuorten voidaan katsoa olevan ikäryhmä, joka vaatii sille ominaisten erityispiirteiden huomioimista kuulemismenettelyissä, ja kuuleminen eroaa dynamiikaltaan lasten ja aikuisten kuulemisesta.⁹⁹

Tutkimus aikuisten seksuaalirikosten uhrien poliisikohtamisesta osoittaa negatiivisten kokemusten vakavat seuraamukset uhrien hyvinvoinnille, mutta nuorten seksuaalirikosten uhrien kohtaamisessa on tutkimusaukko.¹⁰⁰ Nuorten kuulemiseen ei voida soveltaa samoja tekniikoita ja tutkimusta kuin lasten¹⁰¹ tai aikuisten kuulemiseen. Kuulusteludynamiikka poliisin ja nuoren välillä on todennäköisesti erilainen kuin poliisin ja aikuisen välillä, ja nuoren iän tuomat erityispiirteet on syytä ottaa huomioon.¹⁰²

Seksuaalirikos tutkittavana rikostyyppinä tuo kuulemiseen myös omat erityispiirteensä, jotka tulee huomioida esimerkiksi traumainformoidun lähestymistavan avulla.¹⁰³ Seksuaalirikos on perustavanlaatuisella tavalla henkilökohtainen ja intiimi rikos, jossa yhdistyvät sekä fyysinen että henkinen loukkaus. Tapa, jolla nuori seksuaalirikoksen uhri kohdataan, on merkityksellinen sekä toivottavien tulosten että uhrin hyvinvoinnin kannalta. Kokemus vaikuttaa myös keskeisesti nuoren luottamukseen poliisiin ja ilmoitusaltiuteen tulevaisuudessa.¹⁰⁴

Seksuaalirikoksiin liittyy harhaanjohtavia stereotypioita, jotka syyllistävät uhria, vähättelevät rikoksen tekijän vastuuta, sekä lisäävät stigmaa ja ennakkoluuloja seksuaalirikosten ympärillä. Stereotyyppiä ja raiskausmyytit voivat vaikuttaa rikoksen ilmoitusaltiuteen ja jopa tapaan, miten poliisi käsittelee rikosilmoitusta tai kohtelee uhria. Poliisin ennakoasenteet voivat näkyä uhrin vähättelyinä, joka voi saada seksuaaliväkivallan uhrin jättämään rikosprosessin

99 Greeson – Campbell – Fehler-Cabral 2014, s. 636.

100 Greeson – Campbell – Fehler-Cabral 2014, s. 636.

101 Deck, Quas, Powell 2025.

102 Greeson – Campbell – Fehler-Cabral 2014, s. 636.

103 Kaunisto – Rantaeskola 2024, s. 525.

104 Vuorentausta ym. 2024, s. 13.

kesken.¹⁰⁵ Yhteiskunnallisessa keskustelussa toistellut stereotypiat eivät ole harmittomia, vaan vaikuttavat uhrien oikeusturvaan - hidastamalla tai pahimmillaan estämällä oikeuden toteutumisen.

5.2 Jatkotutkimussuunnitelma

Tarkastelussani ilmeni tutkimusaukko, joka keskittyy seksuaalirikosten tutkinnassa nimenomaan nuorten, ei lapsien kuulemiseen. Nuorten uhrien näkökulma on tutkimuksessa valitettavan aliedustettu, mutta se olisi tärkeä näkökulma tutkia, jotta voitaisiin paikantaa kuulemistilanteen heikkouksia tai kohdentaa uusia vaatimuksia esitutkintaviranomaisille. Tiedon lisääntyessä esitutkinnassa saataisiin parempia tuloksia sekä kuulemistilanne vaikuttaisi uhriin enemmän positiivisesti kuin negatiivisesti.

Tutkimus olisi laadullinen, ja sitä varten tulisi valmistella avoimia kysymyksiä, joihin vastaajilla olisi mahdollisuus vastata vapaasti ilman johdattelua. Tutkimuksen kohteina olisivat alaikäisenä, noin 12–17-vuotiaana seksuaalirikoksen uhriksi joutuneet ja poliisikuulustelun läpikäyneet henkilöt. Olisi eettisten periaatteiden toteutumisen kannalta syytä harkita, otetaanko haastatteluun alaikäisiä, vai ainoastaan täysi-ikäisiä, jotka ovat joutuneet seksuaalirikoksen uhriksi alaikäisenä. Alaikäisiin kohdistuva tutkimus vaatii tiettyjen eettisten periaatteiden toteutumista, kuten ensisijaisesti huoltajan suostumuksen alle 15-vuotiaan haastatteluun osallistumisesta, ja mahdollisen eettisen ennakoarvion pyytämisen ennen tutkimuksen toteuttamista.¹⁰⁶ Täysi-ikäisten tutkimuskohteiden käyttäminen olisi mahdollista, jos alaikäisten käyttäminen tutkimuksessa tuottaa liikaa haasteita, mutta riskit kasvavat sen suhteen, saadaanko rajauksella tarpeeksi suuri otanta, tai ovatko kuulustelukokemukset enää niin ajankohtaisia, jos kuulemiskokemuksesta on pitkä aika.

105 Viini – Puu Oksanen 2025, s. 46.

106 Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019, s. 9 ja 16.

Liite 1.

Tämä notaarityö on tehty seminaarityön “Nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuuleminen esitutkinnassa ja kuulemisen erityispiirteet” pohjalta. Seminaarityötä olivat kanssani tekemässä Velma Jääskeläinen, Sissi Lehtomaa, Piia Saaristo ja Melissa Vilja. Käsittelin työssäni samoja teemoja kuin seminaarityössä nuoren seksuaalirikoksen uhrin kuulemisesta erityispiirteineen ja kuulemistilanteen vaikutuksista, mutta kaikkia näkökulmia en ottanut omaan työhöni, ja lisäsin omia. Pyrin käsittelemään aiheita eri näkökulmasta ja eri painotuksella. Käytin luontevasti useita samoja lähteitä, mutta en ottanut suoria otteita seminaarityöstä, paitsi muutaman lauseen, jotka olin itse kirjoittanut.